

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов
« _____ » 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософські студії

для студентів

спеціальності	053 «Психологія»
рівня вищої освіти	першого (бакалаврського)
освітньої програми	053.00.04 «Консультаційна психологія» 053.00.03 «Психологія бізнесу та управління»

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Код ЄДРПОУ 45307985	
Програма № <u>3316/24</u>	
Науковик відділу моніторингу якості освіти	
<i>Григорук</i> (підпис)	<i>24</i> (прізвище, ініціали)

Київ – 2024

Розробник: Колінько Марина Вадимівна, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Колінько Марина Вадимівна, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол від 16 січня 2024 року № 8
Завідувач кафедри д. філос. н., проф. Горбань О.В.

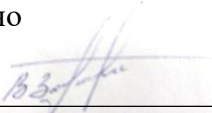
Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 13. 03.2024 р.
Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

 _____ Калюжна Є. М.

 _____ Власенко І. А.

Робочу програму перевірено

13. 03.2024 р.

Заступник декана _____ Завадський В.М.

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	-
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/180	
Курс	2	-
Семестр	4	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	6	
Обсяг кредитів	6	-
Обсяг годин, в тому числі:	180	-
Аудиторні	84	-
Модульний контроль	12	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	54	-
Форма семестрового контролю	екзамен	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «*Філософські студії*» є засвоєння студентами досягнень світової філософської думки, формування світоглядних основ теоретично-наукового мислення та філософської культури світорозуміння в контексті сучасних потреб вищої школи й актуальних завдань університетської освіти.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей освітньої програми 053.00.04 «Консультаційна психологія»:

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей освітньої програми 053.00.03 «Психологія бізнесу та управління»:

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

3. Результати навчання за дисципліною

Для освітньої програми 053.00.04 «Консультаційна психологія»:

ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Для освітньої програми 053.00.03 «Психологія бізнесу та управління»:

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	У с ь о г о	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самос тійна
		Лек ції	Сем інар и	Пра кти чні	Лаб ора тор ні	Ін ди від уа ль ні	
Змістовий модуль I							
Становлення філософії: історія філософії, онтологія, гносеологія							
Тема 1. Народження філософії, історія та сьогодення.	16	6	6				4
Тема 2. Природа реальності. Реальне та віртуальне. Пізнаванність світу.	12	4	4				4
Модульний контроль	2						
	30	10	10				8
Змістовий модуль II							
Філософська антропологія та аксіологія							
Тема 3. Людське буття (життя) і небуття (вмирання і смерть). Чи можна жити вічно?	12	4	4				4
Тема 4. Цінності. Чи можна узгодити особисті цінності з цінностями інших?	8	2	2				4
Тема 5. Добро і зло. Що таке особистий вибір і як його правильно зробити?	12	4	4				4
Тема 6. Як досягнути щастя? Чи може людина позбутися горя і бід?	8	2	2				4
Модульний контроль	2						
	42	12	12				16
Змістовий модуль III							
Філософські проблеми суспільства та його історії							
Тема 7. «Я» та «Інший». Що таке соціальні відносини, чи може людина жити поза соціумом?	12	4	4				4
Тема 8. Людина в історії. Історія йде по колу чи рухається вперед?	8	2	2				4
Модульний контроль	2						
	22	6	6				8
Змістовий модуль IV							
Філософське розуміння понять «віра» та «любов»							
Тема 9. Віра і безвір'я. Особливості релігійного світогляду.	8	2	2				4
Тема 10. Феномен любові й природа краси. Чи може любов подолати ненависть?	8	2	2				4
Модульний контроль	2						
	18	4	4				8
Змістовий модуль V							
Філософські проблеми війни, миру та справедливості							
Тема 11. Філософія проблем війни і миру.	8	2	2				4
Тема 12. Права та обов'язки. Феномен справедливості.	8	2	2				4

Модульний контроль	2						
	18	4	4				8
Змістовий модуль VI							
Глобальні та національні проблеми							
Тема 13. Проблеми дискримінації. Чи здатне людство позбутися хибних стереотипів?	6	2	2				2
Тема 14. Екофілософія. Чи може людина зупинити руйнування своєї планети?	6	2	2				2
Тема 15. Філософське осягнення науки і освіти.	6	2	2				2
Модульний контроль	2						
	20	6	6				6
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	180	42	42		-	-	54

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Становлення філософії: історія філософії, онтологія, гносеологія

Тема 1. Народження філософії, історія та сьогодення.

Від міфу до логосу: перші кроки людини до мудрості. Філософія як спосіб життя та його осмислення. Найдавніші філософські ідеї. Осьовий час - період народження великих релігійних традицій та філософських систем. Філософія і світогляд.

Як виникають, живуть та передаються філософські ідеї? Парадигмальний погляд на філософію: філософія як етика у давній китайській та індійській філософії; філософія як мудрість у Стародавній Греції; філософія як служниця богослов'я у європейському Середньовіччі; філософія як основа гуманістики епохи Відродження; філософія як ключ до наукових знань у Новий час; інваріантність та плюралізм філософських систем у новітній час.

Чому філософські питання минулого залишаються актуальними? Практичне значення філософії у житті людини.

Тема 2. Природа реальності. Реальне та віртуальне. Пізнаванність світу.

Проблема буття в історії філософії. Онтологія та її проблематика. Буття, реальність, дійсність – категорії онтології.

Космологія досократівського (натурфілософського) періоду: виникнення ідей Космосу і Хаосу, числа і космічної гармонії; особливості розуміння руху і простору; пошуки первоначала світу (ранній атомізм від Фалеса і Геракліта до Епікура); стихійний матеріалізм. У чому полягає ідея Логосу? Хто такі скептики і чому їхні ідеї актуальні сьогодні? Картина світу у Стародавній Індії і Китаї.

Філософія про різноманітність та єдність світу. Проблема єдності світу. Проблема субстанції. Монізм і плюралізм.

Поняття руху, стійкості та мінливості, переривчатості та непереривчатості як його характеристики. Рух і розвиток. Основні форми руху, їх співвідношення, якісна специфіка і взаємозв'язок. Проблема класифікації руху. Простір і час. Субстанціональна і реляційна концепції простору і часу.

Реальне і віртуальне: як мережі змінюють наше сприйняття світу. Що таке симулякри і симуляція та навіщо ми втікаємо у віртуальну реальність?

Емпіризм, сенсуалізм і раціоналізм як ключові підходи до пізнання. Знання як нова суспільна сила. Ідея просвітництва як шляху до прогресу людства. Становлення європейської науки як практичної сфери діяльності. Суть коперніканського перевороту в філософії І. Канта. І. Кант про процес пізнання та його межі. Сутність закону трьох стадій розвитку розуму О. Конта. Роль позитивізму в формуванні наукового світогляду. Діалектика як метод філософії та її роль у матеріалістичному підході до процесу пізнання.

Як здійснюється процес пізнання: від появи ідеї і формулювання гіпотези до створення концепції і теорії. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання. Поняття методу і методології. Наукові методи емпіричного рівня пізнання (споглядання, вимірювання, експеримент), методи теоретичного рівня пізнання (формалізація, аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, метод мисленнєвого експерименту).

Що стало поштовхом науково-технічної революції: соціальні, економічні та релігійні фактори. Процес становлення сучасної картини світу: сучасна наука про складну систему організацію матерії, основні рівні організації неживої та живої природи. Що таке філософія фізики, філософія математики, якими проблемами займається філософія науки? Догматизм і релятивізм: філософія про межі наукового пізнання.

Що таке епістемологія? Проблема істини у філософії та концепції істини. Абсолютна і відносна істина, істина і хиба. Істинність і правда. Поняття постправди.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Філософська антропологія та аксіологія

Тема 3. Людське буття (життя) і небуття (вмирання і смерть). Чи можна жити вічно?

Головні підходи до вирішення проблеми появи життя: креаціонізм та еволюціонізм. Виникнення і розвиток життя на Землі. Антропосоціогенез: процес становлення людини як суспільної істоти.

Людина як об'єкт і суб'єкт буття. Поняття волі у філософії. Філософія про сенс життя. Парадигмальний погляд на сенс людського життя: ідея вічного повернення і переродження; ідея про світ ідей і світ речей; ідея поцейбічного і потойбічного світів; ідея життя як унікального феномену.

Філософія про небуття (вмирання). Тлумачення смерті у різних філософських системах: історико-філософський огляд. Антагонізм Еросу і Танатосу в психоаналізі. Смерть як страх забуття чи як добрий кінець хорошого життя: проблема смерті й безсмертя. Методи продовження життя: біотехнології, генна інженерія тощо. Вічність як філософська проблема: чим людина може обезсмертити себе?

Що таке свідомість та як її пояснювали в різні епохи в різних філософських системах: свідомість як Божий дар чи результат еволюції? Найважливіші чинники, що сприяли виникненню свідомості. Свідомість як вища форма відображення і регулювання людської діяльності. Мережева концепція свідомості. Свідомість і мова: знаково-символічні системи. Основні властивості свідомості та її структура. Свідомість та емоції. Свідоме, підсвідоме, несвідоме. Свідомість та інтуїція. Самосвідомість і її форми. Сутність рефлексії.

Тема 4. Цінності. Чи можна узгодити особисті цінності з цінностями інших?

Що таке аксіологія та аксіосфера? Основні положення теорії цінностей. Цінності етичні, естетичні. Цінності в їхньому історичному вимірі. Культура як сукупність цінностей. Індивідуальні, сімейні, групові, колективні, загальнолюдські цінності. Традиційні цінності та

ціннісний релятивізм. Цінність як корисність: утилітаризм і прагматизм. Філософське осмислення поняття «совість». Цінності як оціночні судження. Як навчитися правильно оцінювати себе та інших? Особисті, сімейні, корпоративні, суспільні та загальнолюдські цінності.

Тема 5. Добро і зло. Що таке особистий вибір і як його правильно зробити?

Поняття добра і зла у філософських та релігійних системах. Що таке гріх? Поняття ентропії у філософії. Чи може зло бути покаранням і якою є винагорода за добро? Що таке кармічний закон в індійській філософії? Проблема співмірності покарання за злі вчинки: смертна кара – «за» і «проти». Філософське осмислення понять «совість» і «сором».

Свобода та відповідальність у ціннісному просторі людини. Філософія про моральний вибір людини. Проблема вибору в ситуації абсурду або виклику як одна із ключових філософських проблем екзистенціалізму. Чи приречена людина на помилковий вибір?

Тема 6. Як досягнути щастя? Чи може людина позбутися горя і бід?

Щастя як радість від життя. Три підходи до проблеми людського щастя: щастя як насолода і задоволення бажань (гедонізм), щастя як самопізнання і втеча від марнот життя (аскетизм і ескапізм), щастя як усвідомлена самореалізація особистості (людина – коваль власного щастя). Хто такі кініки і чому їхні ідеї актуальні сьогодні? Розуміння щастя в китайській етичній системі: щастя як недіяння чи як реалізація особистості в суспільстві й державі? Як пошуки щастя привели до появи ідеї індивідуальної свободи.

Чи можна досягти особистого щастя за рахунок інших: «категоричний імператив» І. Канта. Чи можливо подолати горе і біди розумом? Чому гнів шкодить нашому щастю? Хто такі стоїки і чому їхні ідеї актуальні сьогодні?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Філософські проблеми суспільства та його історії

Тема 7. «Я» та «Інший». Що таке соціальні відносини, чи може людина жити поза соціумом?

Суспільство як об'єкт філософського пізнання в західній та східній парадигмах: індивідуалізм проти колективізму. Відкрите і закрите суспільство. Як формувалося громадянське суспільство. Соціальна структура суспільства (класи, страти тощо). Суть філософських учень про масове суспільство. Соціальні відносини і соціальні інститути. Культура як соціальний феномен. Структурні складові культури як системи.

Що таке громадянсько-національна ідентичність: коли люди усвідомили свою національну приналежність? Форми громадянсько-національної приналежності: націоналізм, інтернаціоналізм, космополітизм, мультикультуралізм. Суспільне буття: проблема «Я» та «Інший». Особливості формування та розвитку української національної ідеї.

Політика як вид людської діяльності та комплекс філософських ідей. Філософія про походження держави і форм правління. Держава як результат суспільної угоди. Держави західного та східного типу. Чому сучасне людство обрало демократію і чи існують альтернативи їй? Ідеології: як філософи придумали об'єднувати і одночасно роз'єднувати людей. Головні ідеології (консерватизм, лібералізм, соціалізм (комунізм, соціал-демократизм), фашизм, рашизм) та їхня історична доля. Що таке філософські утопії та антиутопії? Сучасна ідеологічна карта світу.

Тема 8. Людина в історії. Історія йде по колу чи рухається вперед?

Філософія історії в системі філософської культури. Предмет і напрямки філософії історії. Що таке історичний час? Поняття Хроносу, Кайросу, Фатуму.

Принцип історизму в соціальному пізнанні. Проблеми типологізації та періодизації історії. Прогресистський, регресистський та циклічний напрями філософії історії. Чому циклічні концепції історії були першими? Циклічність у грецькій, індійській і китайській філософії. Ідея коловороту історії Дж. Віко. Відповідь на кризу класичної філософії: чому філософи у ХІХ-ХХ ст. повернулися до ідеї циклічності історії? «Хвильові» концепції як різновид циклічних концепцій історії.

Концепції «кінця історії». Есхатологічні погляди на історію. Як християнство поділило історичний час? Прогресистська стратегія лінійних концепцій історії від Августина Аврелія до сучасності.

Поняття цивілізації. Теорії науково-технічного прогресу в концепціях індустріального та постіндустріального суспільства (М.Хайдеггер, К.Ясперс, Л.Мемфорд, О.Тоффлер, Д.Белл). Людина і техніка. Цивілізаційний вимір технічного розвитку. Технічні цивілізації (Д.Белл, Г.Кан, З.Бжезинський, Р.Арон). Загальнолюдські основи сучасної цивілізації.

Естафетна теорія історії: як історичні епохи передають свої досягнення наступникам. Стильова теорія історії: зміна епох через зміну стилів у мистецтві, літературі, практичній матеріальній діяльності, способах правління. Історія як подія чи оповідь про неї історика? Проблематика макроісторії і мікроісторії.

Historia est magistra vitae. Чи може історія повторюватися і чи можна встановити закони історичного процесу? Проблема сенсу історії та її спрямованості. Поняття соціального передбачення та прогнозування майбутнього.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІV.

Філософське розуміння понять «віра» та «любов»

Тема 9. Віра і безвір'я. Особливості релігійного світогляду.

Чому людина вірить? Історія віри: від ранніх вірувань до великих релігійних систем. Особливості релігійного світогляду: теоцентризм; креаціонізм; примат віри над розумом, знанням і наукою; протиставлення тілесного і духовного; есхатологія; патріархальність як суспільний ідеал; опертя на авторитети; беззаперечність авторитету святого письма і релігійних інститутів; віра у чудеса, пророцтва, богообранність окремих людей; фанатизм; провіденціалізм; віра у божественне походження влади. Як філософія у європейському Середньовіччі перетворилася на служницю богослов'я? Що таке схоластичний спосіб філософствування? Апокастасис як вчення про загальне спасіння. Теорія «двох істин», деїзм і пантеїзм як вирішення конфлікту між вірою та розумом.

Як доктрина М. Лютера про «виправдання вірою» змінила християнство? Філософське осмислення ідей Реформації. Чому протестантська етика стала поштовхом науково-технічного розвитку та переходу від феодалізму до капіталізму?

Що таке атеїзм? Нігілізм як крайня форма безвір'я. Чи може людина жити без віри? Поняття «філософської віри». Чому сучасна людина досі вірить у надприродні сили?

Тема 10. Феномен любові й природа краси.

Чи може любов подолати ненависть?

Ідея любові як першооснови буття. Любов і ворожнеча як всесвітній закон у філософії Емпедокла. Поняття еросу в грецькій філософії. Любов і сексуальність в індійській філософії. Філософські виміри любові у Сократа: «любов по тілу» і «любов по душі». Класифікація любові у Платона. Трансформація розуміння любові у європейській середньовічній філософії: любов до людини і любов до Бога. Любов як морально-етичний ідеал у гуманістичній філософії Відродження.

Раціоналізація любові у філософії Нового часу: любов як фундамент моральності та основа законів. Чи можна подолати ненависть і ворожнечу шляхом розумних законів?

Природа краси. Категорії «прекрасне» і «потворне» у філософських студіях. Основні види мистецтва: сучасна інтерпретація традиційних тем і сюжетів (живопис, музика, опера, балет та ін.). Чи завжди об'єктивна інтерпретація прекрасного?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V.

Філософські проблеми війни, миру та справедливості

Тема 11. Філософія проблем війни і миру.

Теорії походження насилля. Теорії ненасилля як етичної альтернативи насиллю.

Природа війни і ворожнечі. Ідеологія як підґрунтя для виправдання війни. Війни загарбницькі, локальні, громадянські, колоніальні, гібридні, тотальні. Схильність авторитарних і тоталітарних режимів до насильства та війни. Міжнародна система запобігання військовим конфліктам та її критика.

Тема 12. Права та обов'язки. Феномен справедливості.

Філософське розуміння права. Правова свідомість. Поняття природного права. Народження законів. Історична зумовленість норм і законів. Філософія права як фундамент правознавства. Право, закон і справедливість: спільне та відмінне. Свобода людини та її межі. Співвідношення прав і обов'язків.

Ідеології та їх вплив на правову свідомість. Авторитарні та тоталітарні держави та питання справедливості.

Народження і поразки демократії. Демократичний державний устрій: його переваги і проблеми. Верховенство права і правова держава.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI.

Глобальні та національні проблеми

Тема 13. Проблеми дискримінації.

Чи здатне людство позбутися хибних стереотипів?

Проблема віку в філософії: стереотипи недосвідченості та світоглядної нестійкості молоді; мудрості старості; старості як нездатності сприймати зміни, ретроградності. Проблема ейджизму та шляхи її вирішення.

Основні філософські ідеї сучасного фемінізму. Переосмислення проблеми тілесності у сучасній філософії. Філософські проблеми гендерної рівності.

Расизм як хибна соціально-філософська теорія. Наукові спростування расових теорій. Расизм як виправдання імперіалістичних воєн і колоніалізму. Постколоніальні філософські студії проти расових стереотипів. Концепції негритюду і «космічної раси» як альтернативи расизму. Чи можливо викоринити расові й релігійні забобони?

Проблема «Схід і Захід» у контексті постколоніальних філософських студій: європоцентризм, окциденталізм, орієнталізм. Концепція «світ-системного аналізу»: суспільства центру і периферії. Глобалізація і національні культури: розмиття чи взаємне збагачення. Українська культура у глобалізованому світі.

Тема 14. Екофілософія.

Чи може людина зупинити руйнування своєї планети?

Людина і природа як філософська проблема. Антропоцентризм, техногенний утилітаризм і науково-технічний раціоналізм як коріння конфлікту людина-природа. Як і чому виникли глобальні проблеми людства? Чи справедливо звинувачувати в глобальній екологічній кризі західну цивілізацію?

Що таке екологічна свідомість і екологічне мислення? Роль екологічних систем у життєвому світі індивіда й людства. Філософія про межі росту людської цивілізації: технооптимізм і техноскептицизм. Концепція ноосфери. Гіпотеза Геї. Концепція «глибинної екології». Концепція коеволюції. Концепція аутопоезису. Філософська футурологія про майбутнє людства. Людина як Homo Deus.

Тема 15. Філософське осягнення науки і освіти.

Багатоманітність форм знання. Наукове та ненаукове знання. Виникнення та генезис науки. Наукове знання як система. Класифікація наук. Наука і філософія. Роль науки у сучасній освіті та формуванні особистості. Функції науки у житті суспільства.

Виникнення і розвиток освіти. Освіта у житті людини і суспільства. Закон відтворення суспільства. Цінність освіти. Освіта і культура. Консервативні та ліберальні парадигми в сфері освіти. Освіта як важливий чинник та індикатор сталого людського розвитку. Освіта і економіка. Освіта і наука.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	М а	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5	Модуль 6
-------------------------	--------	-------------	-------------	----------	-------------	----------	-------------

	к с и м а л ь н а к - с т ь б а л і в з а о д и н и ц ю	К і л ь к і с т ь о д и н и ц ь	М а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь б а л і в	К і л ь к і с т ь о д и н и ц ь	М а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь б а л і в	К і л ь к і с т ь о д и н и ц ь	М а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь	К і л ь к і с т ь о д и н и ц ь	М а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь	К і л ь к і с т ь о д и н и ц ь	М а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь	К і л ь к і с т ь о д и н и ц ь	М а к с и м а л ь н а к і л ь к і с т ь б а л і в
Відвідування лекції	1	5	5	6	6	3	3	2	2	2	2	3	3
Відвідування емінарських занять	1	5	5	6	6	3	3	2	2	2	2	3	3
Відвідування практичних занять	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському анятті	10	5	50	6	60	3	30	2	20	2	20	3	30
Робота на практичному анятті	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в ому числі допуск, иконання, захист)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для амостійної роботи	5	2	10	4	20	2	10	2	10	2	10	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	-	95	-	117	-	71	-	59	-	59	-	76	
Коефіцієнт	60/477=0,13												

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

Завдання для самостійної роботи за темами:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
1	В контексті першої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Прочитати книгу Р. Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон».	4	5
2	В контексті другої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Ознайомлення з фільмом «Ганді».	4	5
3	В контексті третьої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Прочитати книгу І. Багряного «Сад Гетсиманський».	4	5
4	В контексті четвертої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Ознайомитись з фільмом «Плем'я».	4	5
5	В контексті п'ятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Ознайомлення з фільмом «Людина, яка змінила все».	4	5
6	В контексті шостої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	4	5
7	В контексті сьомої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Прочитати книгу Джорджа Орвелла «Колгосп тварин».	4	5
8	В контексті восьмої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Ознайомлення з фільмом «Білий птах з чорною ознакою». Прочитати книгу Т. Малярчук «Забуття».	4	5
9	В контексті дев'ятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Ознайомлення з фільмом «Список Шіндлера». Прочитати книгу Д Кіз «Квіти для Елджерона».	4	5

10	В контексті десятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Ознайомлення з фільмами «Людина дощу» і «Життя Пі».	4	5
11	В контексті одинадцятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Ознайомлення з фільмом «Король говорить!». Прочитати книгу Е.-Е. Шмідта «Оскар і Рожева пані».	4	5
12	В контексті дванадцятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Прочитати книгу Е.-М. Ремарка «Три товариші». Ознайомитися з фільмом «Товариство мертвих поетів».	4	5
13	В контексті тринадцятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Прочитати книгу С. Кові «Швидкість довіри». Ознайомлення з фільмом «Форест Гамп».	2	5
14	В контексті чотирнадцятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Прочитати книгу Ювала Ноя Харарі «Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього».	2	5
15	В контексті п'ятнадцятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою. Прочитати книгу Зака Ебрагима «Син терориста».	2	5
Разом		54	75

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, за виконання індивідуальних самостійних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля. За формою модульні завдання є тестовими.

За правильні відповіді нараховуються до 20 балів у кожному змістовому модулі.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 7), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Кількість балів
---	----------------	-----------------

1	Відвідування лекційних занять, практичних та семінарів	0-1(разом 0-42)
2	Усна відповідь на семінарському занятті/ письмова відповідь на практичному занятті	0-10 (разом 0-210)
3	Самостійна робота	0-05 (разом 0-70)
4	МК	0-25 (разом 0-150)
	Підсумковий бал	0-472
	Коефіцієнт	0,11

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Форма проведення:

Тестова. Тести (40) розміщені в ЕНК «Філософські студії» в рубриці «Підсумковий контроль».

Максимальна кількість балів:

40 балів.

Критерії оцінювання:

Критерії оцінювання:

Рейтингова оцінка	Оцінка за тестування	Значення оцінки
A	37-40 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	31-36 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	26-30 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	21-25 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	16-20	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
F _X	10-15 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	0-9 б.	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Зразок тестового питання:

Який з цих типів світогляду історично був першим?

Виберіть одну відповідь:

- a. Міфологічний
- b. Релігійний
- c. Філософський

6.5 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 180 год., з них контактні – 84 год. (лекції –42 год., семінари –42 год.). Самост. робота –54 год., модульний контроль – 12.

Семестр	II семестр														
	Змістовий модуль I Становлення філософії: історія філософії, онтологія, гносеологія (95 балів)		Змістовий модуль II Філософська антропологія та аксіологія (117 балів)				Змістовий модуль III Філософські проблеми суспільства та його історії (71 бал)		Змістовий модуль IV Філософське розуміння понять «віра» та «любов» (59 балів)		Змістовий модуль V Філософські проблеми війни, миру та справедливості (59 балів)		Змістовий модуль VI Глобальні та національні проблеми (76 балів)		
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Лекції (теми, бали)	Тема 1. Народження філософії, історія та сьогодення. (3 бали)	Тема 2. Природа реальності. Реальне та віртуальне. Пізнаванність світу. (2 бали)	Тема 3. Людське буття (життя) і небуття (вмирання і смерть). Чи можна жити вічно? (2 бали)	Тема 4. Цінності. Чи можна узгодити особисті цінності з цінностями інших? (1 бал)	Тема 5. Добро і зло. Що таке особистий вибір і як його правильно зробити? (2 бали)	Тема 6. Як досягнути щастя? Чи може людина позбутися горя і бід? (1 бал)	Тема 7. «Я» та «Інший». Що таке соціальні відносини, чи може людина жити поза соціумом? (2 бали)	Тема 8. Людина в історії. Історія йде по колу чи рухається вперед? (1 бал)	Тема 9. Віра і безвір'я. Особливо сті релігійного світогляду. (1 бал)	Тема 10. Феномен любові й природа краси. Чи може любов подолати ненависть? (1 бал)	Тема 11. Філософія проблем війни і миру. (1 бал)	Тема 12. Права та обов'язки. Феномен справедливості. (1 бал)	Тема 13. Проблеми дискримінації. Чи здатне людство позбутися хибних стереотипів? (1 бал)	Тема 14. Екофілософія. Чи може людина зупинити руйнування своєї планети? (1 бал)	Тема 15. Філософське осягнення науки і освіти. (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)+ відвідування семінарів	Тема 1. Народження філософії, історія та сьогодення. (30+3 бали)	Тема 2. Природа реальності. Реальне та віртуальне. Пізнаванність світу. (20+2 бали)	Тема 3. Людське буття (життя) і небуття (вмирання і смерть). Чи можна жити вічно? (20+2 бали)	Тема 4. Цінності. Чи можна узгодити особисті цінності з цінностями інших? (10+1 бал)	Тема 5. Добро і зло. Що таке особистий вибір і як його правильно зробити? (20+2 бали)	Тема 6. Як досягнути щастя? Чи може людина позбутися горя і бід? (10+1 бал)	Тема 7. «Я» та «Інший». Що таке соціальні відносини, чи може людина жити поза соціумом? (20+2 бали)	Тема 8. Людина в історії. Історія йде по колу чи рухається вперед? (10+1 бал)	Тема 9. Віра і безвір'я. Особливо сті релігійного світогляду. (10+1 бал)	Тема 10. Феномен любові й природа краси. Чи може любов подолати ненависть? (10+1 бал)	Тема 11. Філософія проблем війни і миру. (10+1 бал)	Тема 12. Права та обов'язки. Феномен справедливості. (10+1 бал)	Тема 13. Проблеми дискримінації. Чи здатне людство позбутися хибних стереотипів? (10+1 бал)	Тема 14. Екофілософія. Чи може людина зупинити руйнування своєї планети? (10+1 бал)	Тема 15. Філософське осягнення науки і освіти. (10+1 бал)
Самостійна робота	Самостійна робота до першої теми (5 балів)	Самостійна робота до другої теми (5 балів)	Самостійна робота до третьої теми (5 балів)	Самостійна робота до четвертої теми (5 балів)	Самостійна робота до п'ятої теми (5 балів)	Самостійна робота до шостої теми (5 балів)	Самостійна робота до сьомої теми (5 балів)	Самостійна робота до восьмої теми (5 балів)	Самостійна робота до дев'ятої теми (5 балів)	Самостійна робота до десятої теми (5 балів)	Самостійна робота до одинадцятій теми (5 балів)	Самостійна робота до дванадцятій теми (5 балів)	Самостійна робота до тринадцятій теми (5 балів)	Самостійна робота до чотирнадцятій теми (5 балів)	Самостійна робота до п'ятнадцятій теми (5 балів)
Поточний контроль	МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25 балів)				МКР 3 (25 балів)		МКР 4 (25 балів)		МКР 5 (25 балів)		МКР 6 (25 балів)		

(вид, бали)						
Семестро вий контроль	Екзамен (40 балів)					

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Бойко О. П. Філософія. Часть 1. Історія світової та української філософії: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Суми, 2009.
2. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник. К., 2005.
3. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Навч. посібник. – Львів, 2009.
4. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 5-те вид., стереотипне. – Львів, 2007.
5. Ярошовець В. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. – К., 2004.

Додаткова

1. Горський В. Історія української філософії. – К., 2001.
2. Татаркевич В. Історія філософії. – т. 1, 2, 3. Антична і середньовічна філософія. – 2006.
3. Гусев В. І. Вступ до метафізики. – К., 2004.
4. Захара І. Від кордоцентризму до раціоцентризму // Записки НТШ: Праці історично-філософської секції. – т. ССLVI. – Львів, 2008. – С. 459-468.
5. Історія філософії. Словник / За заг.ред.В.І. Ярошовця. – К., 2005.
6. Мірчук І. Вступ до філософії. – Мюнхен, 2006.
7. Стан і перспективи українського антикознавства (Круглий стіл “Філософської думки”) // Філософська думка. – № 1. – 2012. – С. 5-25.
8. Філософія Артура Шопенгауера та сучасність: колект. моногр. (за ред. А. Карся). — Львів, 2012.
9. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. – Львів, 2005.

Англомовні джерела

1. Darowski R. Philosophical anthropology. Outline of Fundamental Problems. Cracow: The Ignatianum Jesuit University in Cracow Publishing House WAM, 2014. 168 p.
2. Hadot P. Philosophy as a Way of Life: Spiritual Exercises from Socrates to Foucault. Oxford: John Wiley and Sons Ltd, 2016. 320 p.
3. Kolinko M. Topology of the Other: Boundaries as a Means of Space Cosmisation. *Philosophy and Cosmology*. Kyiv: International Society of Philosophy and Cosmology, 2020. V. 24. – P. 99-112.
4. Maritain J. An Introduction to Philosophy. Kansas City: Rowman & Littlefield, 2006. 240 p.
5. Philosophy Study Guide. For students taking PHIL course units 2020 - 2021. URL: www.socialsciences.manchester.ac.uk/student-intranet/undergraduate/course-information
6. [/philosophy/study-resources/](http://philosophy/study-resources/)
7. Sanders J. Introduction to Philosophy. URL : <https://www.youtube.com/channel/UC4QD-E-UrdtGyl0XIRO0EJw>
8. The Philosophy Book. Dorling Kindersley, 2011. 352 p.
9. What is Philosophy?: Crash Course Philosophy. URL: https://www.youtube.com/watch?v=1A_CAkYt3GY.
10. White M. A Philosophy of Culture: The Scope of Holistic Pragmatism. Princeton University Press, 2005. 216 p.